

OBSAH

Předmluva	9
Úvod	10
ČÁST I	
Kinematika bodu	13
1. Přímočarý pohyb bodu. Úhlový pohyb přímky v rovině	13
1.1. Definice a základní vztahy	13
1.2. Obecně o řešení pohybu; typy úloh	14
1.3. Diagramy	16
1.4. Druhy pohybu	17
1.5. Příklady	17
1.6. Úhlový pohyb přímky v rovině	27
2. Křivočarý pohyb bodu	28
2.1. Definice, základní pojmy a veličiny	28
2.2. Obecně o kinematickém řešení pohybu bodu	28
2.3. Pravoúhlý souřadnicový systém	29
2.4. Válcový souřadnicový systém (Polární systém)	30
2.4.1. Transformace souřadnic	30
2.4.2. Přímé řešení	31
2.4.3. Polární souřadnice	32
2.5. Sférický souřadnicový systém	33
2.5.1. Transformace souřadnic	33
2.5.2. Přímé řešení	33
2.6. Křivočaré (obecné) souřadnice	34
2.7. Průvodní trojhran	35
2.8. Hodograf	38
2.9. Druhy pohybu	38
2.10. Plošná rychlost a plošné zrychlení	38
2.11. Příklady	39
ČÁST II	
Kinematika tělesa	51
3. Posuvný pohyb tělesa	51
3.1. Definice a vlastnosti	51
3.2. Příklady	52
4. Rotační pohyb tělesa	52
4.1. Definice a základní kinematické vlastnosti	52
4.2. Vyšetřování rotačního pohybu	54
4.3. Vektorové vyjádření	54
4.4. Pohyb bodu po kružnici, harmonický pohyb	55
4.4.1. Harmonický pohyb	56
4.5. Grafické znázornění kinematických veličin	57
4.5.1. Rychlosti	57
4.5.2. Zrychlení	57
4.6. Příklady	57
5. Obecný rovinný pohyb tělesa	62
5.1. Definice, pohyblivost, vazby	62
5.2. Základní rozklad pohybu	63
5.3. Vektorové vyjádření kinematických veličin	64
5.4. Pól, polodie, pólová rychlost, zrychlení bodu v pólu	66
5.5. Středý křivosti trajektorií	67
5.5.1. Bobillierova konstrukce	67
5.5.2. Hartmannova konstrukce	68
5.5.3. Eulerova-Savaryho věta	68

5.6.	Kružnice obratu, úvratu a další geometrická místa.	69
5.7.	Obálky, obálková věta	70
5.8.	Reciproký pohyb	70
5.9.	Další vlastnosti rychlosti	70
5.10.	Další vlastnosti zrychlení	72
5.11.	O grafickém řešení	73
5.12.	Analytické řešení obecného rovinného pohybu.	73
5.12.1.	Určení pohybu	73
5.12.2.	Pohyb běžného bodu tělesa	73
5.12.3.	Úhlová rychlost a úhlové zrychlení tělesa.	74
5.12.4.	Pól, polodie.	74
5.13.	Zvláštní případy obecného rovinného pohybu tělesa	75
5.14.	Příklady	76
6.	Sférický pohyb tělesa	86
6.1.	Definice	86
6.2.	Okamžitá osa otáčení, polodiové kužele	86
6.3.	Úhlová rychlost a úhlové zrychlení tělesa	87
6.4.	Rychlosti a zrychlení běžného bodu tělesa (vektorové vyjádření)	88
6.5.	Eulerovy úhly a Eulerovy kinematické rovnice	89
6.6.	Pohyb běžného bodu tělesa (analytické vyjádření)	90
6.7.	Rovnice polodiových kuželů.	90
6.8.	Příklady	91
7.	Obecný prostorový pohyb tělesa. Šroubový pohyb tělesa.	95
7.1.	Definice, pohyblivost, vazby.	95
7.2.	Základní rozklad prostorového pohybu tělesa	95
7.3.	Rychlost a zrychlení běžného bodu, úhlová rychlost a úhlové zrychlení tělesa.	96
7.4.	Okamžitý šroubový pohyb tělesa.	97
7.5.	Axoidy pohybu tělesa.	98
7.6.	Některé další vlastnosti rychlostí bodů tělesa	98
7.7.	Některé další vlastnosti zrychlení bodů tělesa	99
7.8.	Analytické řešení.	99
7.9.	Šroubový pohyb tělesa	100
7.10.	Prostorový pohyb tělesa jako nejobecnější případ pohybu tělesa	101
7.11.	Příklady	101
ČÁST III		
8.	Kinematika současných pohybů bodů a těles.	103
8.1.	Základní pojmy	103
8.2.	Vztahy mezi kinematickými veličinami při současných pohybech.	105
8.2.1.	Rychlosti	106
8.2.2.	Zrychlení.	106
8.2.3.	Úhlové rychlosti.	107
8.2.4.	Úhlová zrychlení.	107
8.2.5.	Shrnutí.	107
8.3.	Současné pohyby těles v rovině	107
8.3.1.	Odvození vztahů pro rychlosti a zrychlení bodu při současných pohybech v rovině.	108
8.3.2.	Coriolisovo zrychlení.	109
8.3.3.	Věta o pólech	111
8.3.4.	Výminka valení	111
8.3.5.	Úhlové rychlosti a úhlová zrychlení	111
8.4.	Jiné označování kinematických veličin	112
8.5.	Základní rozklad pohybu	113
8.6.	Dvě současné rotace kolem různoběžných os.	113
8.7.	Dvě současné rotace kolem kolmých mimoběžných os.	114
8.8.	Tři a více současných pohybů	115
8.8.1.	Obecné vztahy	115
8.8.2.	Obecný rovinný pohyb tělesa	116
8.8.3.	Sférický pohyb tělesa.	116
8.9.	Využití teorie současných pohybů	117
8.10.	Příklady	118

ČÁST IV

Kinematika mechanismů (Kinematika soustav těles)	129
9. Složení mechanismů	129
9.1. Základní pojmy	129
9.2. Rovinné mechanismy	130
9.2.1. Kinematická dvojice, člen, řetězec, mechanismus	130
9.2.2. Počet stupňů volnosti rovinného mechanismu	132
9.2.3. Vytváření rovinných mechanismů metodou soustavových skupin	132
9.3. Přehled rovinných mechanismů	133
9.3.1. Čtyřčlenné mechanismy	133
9.3.2. Trojčlenné mechanismy	135
9.3.3. Složené mechanismy	138
9.3.4. Mechanismy s několika stupni volnosti	139
9.4. Vyšetřování pohyblivosti rovinných mechanismů	139
9.5. Kinematická schémata mechanismů	139
9.6. Prostorové mechanismy	140
9.6.1. Prostorové kinematické dvojice	140
9.6.2. Vazbová závislost	141
9.6.3. Ukázky prostorových mechanismů	142
9.7. Sférické mechanismy	142
9.8. Význam teorie mechanismů	143
10. Kinematická geometrie v aplikacích na mechanismy	143
10.1. Robertsova věta	144
10.2. Úhel přenosu	144
10.3. Příklady	145
11. Analytické kinematické řešení mechanismů	148
11.1. Všeobecně o analytickém řešení	148
11.2. Trigonometrická metoda	150
11.3. Vektorová metoda	152
11.3.1. Jednoduché mechanismy	152
11.3.2. Složené mechanismy	154
11.4. Použití komplexních čísel k vyšetřování pohybu mechanismu	155
11.5. Převodové funkce	156
11.6. Harmonická analýza převodových funkcí	157
11.7. Prostorové a sférické mechanismy	158
11.8. Shrnutí	158
11.9. Příklady	159
11.9.1. Rovinné kloubové mechanismy	159
11.9.2. Rovinné vačkové mechanismy	166
11.9.3. Sférické mechanismy	170
11.9.4. Prostorové mechanismy	171
12. Grafické kinematické řešení mechanismů	173
12.1. Vyšetřování rychlostí mechanismů	173
12.2. Vyšetřování zrychlení mechanismů	174
12.2.1. Základní konstrukce	174
12.2.2. Coriolisova konstrukce	175
12.2.3. Pólová konstrukce	175
12.3. Několik připomínek k vlastnímu řešení	176
12.4. Průběhy kinematických veličin	176
12.5. Náhradní mechanismy	177
12.5.1. Náhradní mechanismy pro vyšetřování rychlostí	177
12.5.2. Náhradní mechanismy pro vyšetřování rychlostí i zrychlení	177
12.6. Kinematické řešení binární skupiny	178
12.7. Graficko-početní metody	178
12.8. Příklady	179
13. Mechanismy s konstantním převodem (Mechanismy s ozubenými koly)	196
13.1. Geometrie ozubení (Základy teorie ozubení)	198
13.1.1. Čelní kola. Výtvarné zákony	199
13.1.2. Kuželová kola	201
13.1.3. Hypoidní (hyperboloidní) kola	202

13.1.4. Příklady	202
13.2. Mechanismy s ozubenými koly	204
13.2.1. Rovinné mechanismy s ozubenými koly. Příklady	205
13.2.2. Sférické mechanismy s ozubenými koly. Příklady	214
13.3. Jednoduché soustavy těles	217
13.3.1. Příklady	218
13.4. Variátory	221
13.4.1. Příklady	221
ČÁST V	
Vybrané kapitoly	225
14. Princip virtuálních prací (Kinematická metoda ve statice)	225
14.1. Obecné úlohy. Mechanismy s proměnným převodem	226
14.1.1. Příklady	226
14.2. Mechanismy se stálým převodem	227
14.2.1. Příklady	228
14.3. Kinematická metoda ve statice	229
14.3.1. Příklady	230
14.4. Statická metoda v kinematice	235
15. Základy syntézy mechanismů	235
15.1. Syntéza rovinných kloubových mechanismů	236
15.1.1. Syntéza mechanismů při předepsaných nesoumezných polohách členů	236
15.1.2. Syntéza mechanismů při předepsaných soumezných polohách	238
15.1.3. Zkusná syntéza	240
15.1.4. Kolokační metoda	241
15.2. Syntéza vačkových mechanismů	242
15.2.1. Syntéza vačkových mechanismů při daném průběhu zrychlení	243
16. Užití maticového počtu v kinematice	248
16.1. Pohyb bodu a tělesa v prostoru	248
16.2. Současné pohyby. Kinematické řetězce	250
16.3. Jednoduchý prostorový mechanismus	250
16.3.1. Varianta A	251
16.3.2. Varianta B	254
16.3.3. Varianta C	254
16.4. Rovinné pohyby a rovinné mechanismy	254
16.5. Sférické pohyby a sférické mechanismy	255
17. Různé	256
17.1. Příklady	256
Literatura	267
Rejstřík	268